

ИЗВЕШТАЈ О ПРИМЕНИ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ УЗБУЊИВАЧА

Статистика и искуства за 2022. годину
Министарство правде
Аутор: Јована Бановић
Јун 2023.

УВОД

Закон о заштити узбуњивача („Сл.гласник РС“, број 128/14) – у даљем тексту: ЗЗУ усвојен је са циљем да пружи свеобухватну и ефикасну заштиту узбуњивача.

Ова обавеза везана је и за мере и активности предвиђене Конвенцијом Уједињених нација за борбу против корупције (члан 33), Грађанскоправном конвенцијом против корупције Савета Европе (члан 9), препорукама Групе држава за борбу против корупције Савета Европе (GRECO).

Ревидираним акционим планом за Поглавље 23, усвојеним 10. јула 2020. године, кроз активност 2.2.7.2, предвиђена је континуирана израда годишњих извештаја, којима се прати спровођење ЗЗУ, а кроз активност 2.2.7.3, активност праћења ефеката ЗЗУ у погледу поступања државних органа по пријавама узбуњивача.

Извештај о примени Закона о заштити узбуњивача има, између осталог, за циљ испуњавање континуиране обавезе Министарства надлежног за послове правосуђа из активности 2.2.7.2. и 2.2.7.3. Резултат спровођења прелазних мерила је успостављен нови правни оквир за заштиту узбуњивача и обезбеђена његова ефикасна примена у пракси.

Индикатор утицаја спровођења прелазних мерила је позитивна оцена Европске комисије у Извештају о напретку Србије, као и број покренутих и правносажно окончаних поступака за заштиту узбуњивача. Показатељ резултата активности 2.2.7.2. и 2.2.7.3. је израђен и објављен извештај Министарства надлежног за послове правосуђа са детаљним статистичким подацима и о поступању државних органа по пријавама узбуњивача.

Циљ Извештаја о примени ЗЗУ је прикупљање података о судским предметима у вези са узбуњивањем, поступцима унутрашњег узбуњивања у министарствима, као и, где је то могуће, њихово поређење са резултатима из претходних извештаја о примени ЗЗУ.

До сада је објављено пет извештаја о примени ЗЗУ: Финални извештај о годину дана примене Закона о заштити узбуњивача; Други извештај о примени закона о заштити узбуњивача; Трећи извештај о примени закона о заштити узбуњивача, Извештај о примени Закона о заштити узбуњивача за период од јуна 2015. године, односно од почетка примене Закона закључно са 31.12. 2020. године и Извештај о примени Закона о заштити узбуњивача за 2021. годину.

Овим Извештајем испуњава се обавеза Министарства надлежног за послове правосуђа из Ревидираног акционог плана за Поглавље 23. (активности 2.2.7.2. и 2.2.7.3.) и обухвата податке о поступању по предметном Закону у 2022. години.

МЕТОДОЛОГИЈА

Истраживање о судским предметима у вези са узбуњивањем спроведено је у складу са методологијом редовне годишње евиденције рада судова о броју и току предмета у вези са узбуњивањем.

Прикупљање података о унутрашњем узбуњивању реализовано је тако што су министарства попунила претходно припремљене упитнике (који су коришћени и за претходне извештаје), а Инспекторату за рад и Управном инспекторату послати су посебни упитници с обзиром да су надлежни да врше надзор над применом Закона о заштити узбуњивача.

САЖЕТАК РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

I СУДСКА СТАТИСТИКА

1. ПРИМЉЕНИ ПРЕДМЕТИ

Према подацима Врховног суда (раније Врховног касационог суда¹), у 2022. години примљено је укупно 69 предмета. Број укупно примљених предмета по судовима је следећи: у Врховном касационом суду седам предмета, у Апелационим судовима 25 предмета, у Вишим судовима 28 предмета, у Основним судовима четири предмета, у Управном суду пет предмета, док у Прекршајном а пелационом суду и у Прекршајним судовима није било нових предмета ове материје.

Назив суда	Број примљених предмета у 2022. години
Врховни касациони суд	7
Апелациони судови	25
Виши судови	28

¹ У складу са прелазним и завршним одредбама нових правосудних закона, Закон о Високом савету судства, Закон о судијама и Закон о уређењу судова, ступили су на снагу даном њиховог објављивања у „Службеном гласнику РС“, бр. 10/23, док је њихова примена отпочела даном конституисања Високог савета судства, односно дана 10. маја 2023. године објављивањем одлуке о избору свих чланова Савета које бира Народна скупштина у „Службеном гласнику РС“ бр. 38/23 од наведеног датума. Ради термиолошког усклађивања са цитираним одредбама, али и узимања у обзир како момента достављања података, тако и претходних назива институција током извештајног периода за 2022. годину, паралелно ће се користити оба назива онде где је то потребно.

Извештај о примени Закона о заштити узбуњивача за 2022. годину

Основни судови	4
Управни суд	5
Прекршајни апелациони суд	---
Прекршајни судови	---
УКУПНО	69

Када се упореде подаци о примљеним предметима по календарским годинама од дана почетка примене ЗЗУ, евидентно је да је највећи прилив предмета забележен у 2016. години. Након 2016. године, бележи се тренд смањивања прилива предмета. Тако је у 2016. години примљено 289 предмета, у 2017. години 149 предмета, у 2018. години 122 предмета, у 2019. години 152 предмета, у 2020. години укупно 117 предмета, у 2021. години 99 нових предмета, а у 2022. години 69 предмета.

У доњој табели налазе се подаци о укупном броју примљених предмета по судовима по календарским годинама:

Назив суда	Број примљених предмета по годинама						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Врховни касациони суд	5	11	6	10	10	9	7
Апелациони судови	82	54	32	58	46	35	25
Виши судови	184	69	52	54	40	44	28
Основни судови	14	4	11	5	7	4	4
Управни суд	---	---	12	17	11	7	5
Прекршајни апелациони суд	1	5	3	5	2	---	---
Прекршајни судови	3	6	6	3	1	---	---
УКУПНО	289	149	122	152	117	99	69

2. РЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ

Према подацима Врховног суда (раније Врховног касационог суда), закључно са 31.12.2022. године пред судовима у Републици Србији решен је укупно 71 предмет. Број решених предмета по судовима је следећи: у Врховном касационом суду три предмета, у Апелационим судовима 32 предмета, у Вишим судовима 27 предмета, у Основним судовима три предмета, у Управном суду 6 предмета док у Прекршајном апелационом суду и у Прекршајним судовима није било предмета ове материје.

Назив суда	Број решених предмета у 2022. години
Врховни касациони суд	3
Апелациони судови	32
Виши судови	27
Основни судови	3
Управни суд	6
Прекршајни апелациони суд	---
Прекршајни судови	---
УКУПНО	71

Када се упореде подаци по календарским годинама из претходних Извештаја², од дана почетка примене ЗЗУ, највећи број решених предмета забележен је у 2016. години (235 предмета) што је у вези са повећаним приливом броја предмета, као последицом доношења новог Закона.

У наредним годинама, број решених предмета се смањивао. Тако је у 2017. години решено 158 предмета, у 2018. години 124 предмета, у 2019. години 160 предмета, у 2020. години 128 предмета, у 2021. години 106 предмета, док је у 2022. години решен укупно 71 предмет.

---

² Извештаји су објављени на Интернет страници Министарства правде <https://www.mpravde.gov.rs/sr/tekst/14518/izvestaji-o-primeni-zakona-o-zastiti-uzbunjivaca.php> и <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/36946/izvestaj-o-primeni-zakona-o-zastiti-uzbunjivaca-za-2021godinu.php>

Табела приказује упоредни преглед кретања броја решених предмета у свим судовима у Републици Србији од 2016. до 2022. године:

Назив суда	Број решених предмета по годинама						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Врховни касациони суд	1	9	7	7	13	13	3
Апелациони судови	80	55	36	53	44	34	32
Виши судови	142	83	59	64	48	41	27
Основни судови	9	3	5	13	6	7	3
Управни суд	---	---	8	14	11	11	6
Прекршајни апелациони суд	1	3	5	4	3	---	---
Прекршајни судови	2	5	4	5	3	---	---
УКУПНО	235	158	124	160	128	106	71

Тренд смањивања броја решених предмета може се сматрати последицом смањеног прилива предмета.

3. НЕРЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ

Према подацима Врховног суда (раније Врховног касационог суда), у 2022. години остало је као нерешено укупно 39 предмета. Број нерешених предмета по судовима је следећи: у Врховном касационом суду пет предмета, у Апелационим судовима два предмета, у Вишим судовима 27 предмета, у Основним судовима четири предмета, у Управном суду један предмет, док у Прекршајном Апелационом суду и у Прекршајним судовима нема нерешених предмета ове материје.

Назив суда	Број нерешених предмета у 2022. години
Врховни касациони суд	5
Апелациони судови	2
Виши судови	27
Основни судови	4
Управни суд	1
Прекршајни апелациони суд	---
Прекршајни судови	---
УКУПНО	39

Табела приказује упоредни преглед кретања броја нерешених предмета у свим судовима у Републици Србији од 2016. до 2022. године:

Назив суда	Број нерешених предмета по годинама						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Врховни касациони суд	4	6	5	8	5	1	5
Апелациони судови	6	5	1	6	8	9	2
Виши судови	63	49	41	31	23	26	27
Основни судови	6	7	13	5	6	3	4
Управни суд	---	---	4	7	7	2	1
Прекршајни апелациони суд	---	2	---	1	---	---	---
Прекршајни судови	1	2	4	2	---	---	---
УКУПНО	80	71	68	60	49	41	39

Из статистичких података може да се уочи тренд опадања броја нерешених предмета, што се као и претходних година може тумачити као резултат уједначавања судске праксе.

4. ОДНОС ПРИМЉЕНИХ, РЕШЕНИХ И НЕРЕШЕНИХ ПРЕДМЕТА У СВИМ СУДОВИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Према подацима Врховног суда (раније Врховног касационог суда), у 2022. години примљено је 69 предмета у споровима по основу ЗЗУ. У истом периоду решен је 71 предмет, док се 39 предмета водило као нерешено. Број решених и нерешених предмета обухвата и предмете који су били у раду и пре почетка календарске године за коју је израђен овај Извештај.

Период 2022. година	
Примљено	69
Решено	71
Нерешено	39

У поређењу по годинама од почетка примене Закона, највећи раст броја прилива предмета забележен је у 2016. години, да би након тога започео тренд смањења прилива предмета, самим тим и смањења броја решених предмета, док је број нерешених предмета остао на приближно истом нивоу, односно у благом паду.

Табела испод приказује упоредни преглед кретања укупног броја примљених, решених и нерешених предмета пред свим судовима у Републици Србији од почетка примене Закона:

Период	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Примљено	289	149	122	152	117	106	69
Решено	235	158	125	160	128	99	71
Нерешено	80	71	68	60	49	41	39

II СТАТИСТИКА О УНУТРАШЊЕМ УЗБУЊИВАЊУ У МИНИСТАРСТВИМА

Од момента почетка примене Закона о заштити узбуњивача до 31. децембра 2022. године забележена су укупно 252 случаја унутрашњег узбуњивања.

Од тога је у 2022. години забележено укупно 39 случајева унутрашњег узбуњивања, што представља благи пад у односу на 2021. годину када је забележен укупно 41 случај унутрашњег узбуњивања, али се у просеку ради о приближно сличном броју случајева из претходних година.

Случајеви унутрашњег узбуњивања у свим министарствима – преглед по годинама:

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
5	35	26	41	40	25	41	39

У 2022. години случајеви унутрашњег узбуњивања регистровани су у само два министарства – у једном 36, а у другом три случаја. Због начина на који се прикупљају и обрађују подаци, те чињенице да се користе искључиво у статистичке сврхе, прикупљени подаци о случајевима унутрашњег узбуњивања се не приказују појединачно за сва министарства.

III УПРАВНА СТАТИСТИКА

Надзор над спровођењем Закона о заштити узбуњивача врше Управни инспекторат односно Инспекторат за рад у складу са законима који уређују њихова овлашћења. Број спроведених инспекцијских надзора је смањен у односу на претходни извештајни период када је у питању Управни инспекторат, а повећан у делокругу Инспектората за рад.

1. Управни инспекторат је од почетка примене ЗЗУ спровео укупно 34 инспекцијска надзора. У 2016. години извршено је пет инспекцијских надзора, у 2017. години шест, у 2018. години три, као и у 2019. години (три), у 2020. години четири, у 2021. години 10, а током 2022. године извршена су три инспекцијска надзора.

Број извршених инспекцијских надзора бележи већи тренд пада у односу на претходну годину, али благ пад у односу на претходне извештајне периоде.

2. Инспекторат за рад је од почетка примене ЗЗУ, у оквиру инспекцијских надзора у којима је контролисана примена прописа из области радних односа и безбедности и здравља на раду код послодаваца, вршио и контролу примене одредаба Закона о заштити узбуњивача.

Инспекторат за рад је од почетка примене ЗЗУ спровео укупно 52.520 инспекцијских надзора. У 2016. години извршено је 10.879 инспекцијских надзора, у 2017. години 10.466, у 2018. години 12.800 инспекцијских надзора, у 2019. години 7.632 инспекцијска надзора, у 2020. години извршено је 4.158 инспекцијских надзора, у 2021. години 2.870 надзора, а у 2022. години 3.715 инспекцијских надзора.

Број извршених инспекцијских надзора у бележи благи тренд раста у односу на претходну годину, али благи пад у односу на претходне извештајне периоде, са изузетком прве три године од почетка примене ЗЗУ када је број надзора био значајно већи, што се може приписати иницијалним ефектима новодонетог прописа.

Укупан број инспекцијских надзора, преглед по годинама:

Орган	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Управни инспекторат	5	6	3	3	4	10	3
Инспекторат за рад	10879	10466	12800	7632	4158	2870	3715

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

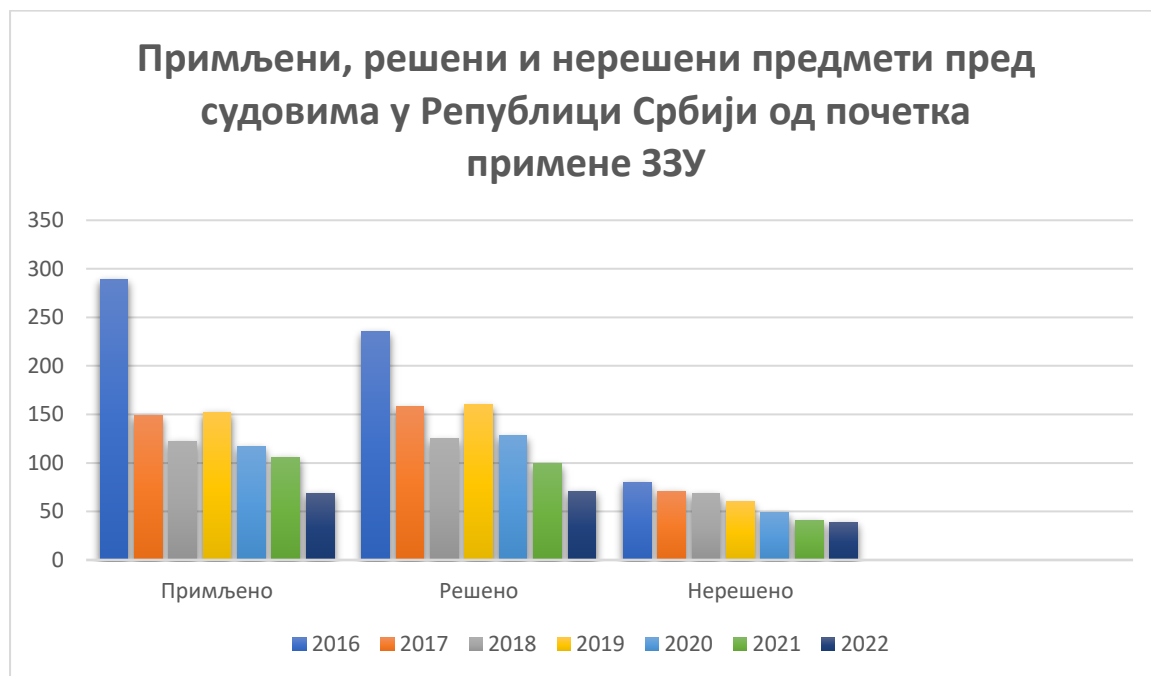
I СУДСКА СТАТИСТИКА

Од почетка примене ЗЗУ, према статистичким подацима може се уочити тренд смањења броја примљених, решених и нерешених предмета пред судовима у Републици Србији.

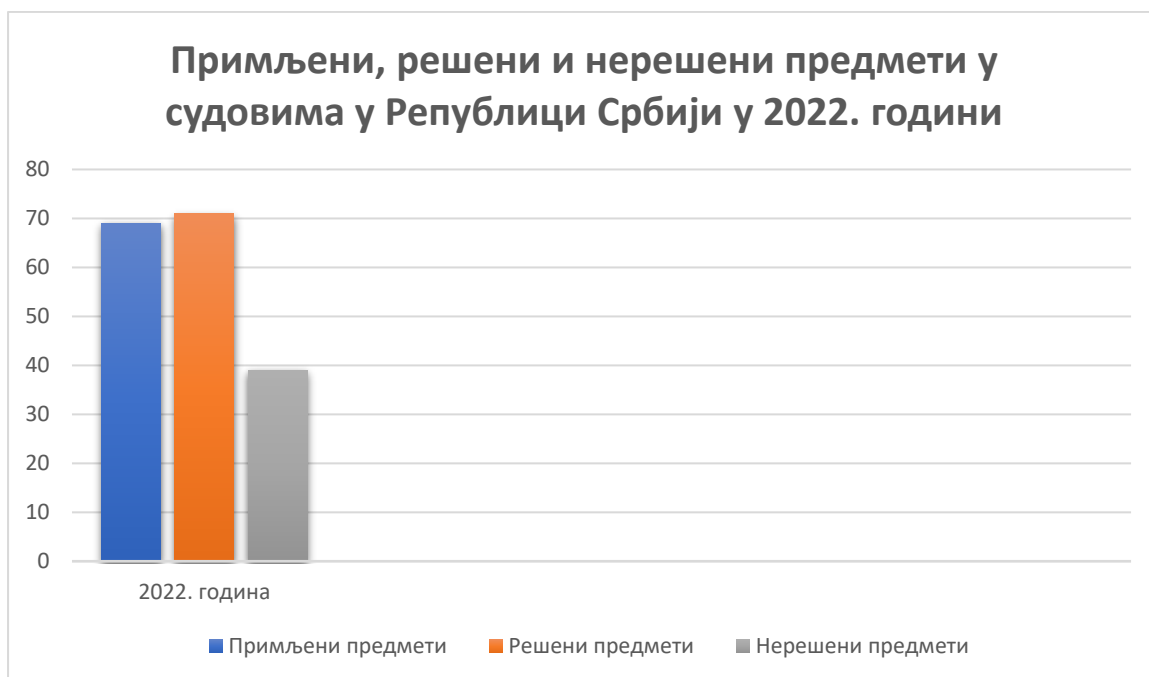
Највећи прилив предмета у овој материји био је 2016. године што се може оправдати почетком примене Закона. Паралелно са смањеним приливом, број решених предмета и нерешених предмета током година примене ЗЗУ је сразмерно опадао.

У поређењу по годинама од почетка примене Закона, највећи раст броја прилива предмета забележен је у 2016. години, да би након тога започео тренд смањења прилива предмета, самим тим и смањења броја решених предмета, док је број нерешених предмета остао на приближно истом нивоу, односно у благом паду.

Графкон испод приказује упоредни преглед кретања укупног броја примљених, решених и нерешених предмета у свим судовима у Републици Србији од почетка примене Закона.

У извештајном периоду, у судовима у Републици Србији примљено је укупно 69 предмета, решен је 71, а остало нерешено укупно 39 предмета.

Преглед примљених предмета по судовима у Републици Србији у 2022. години са процентуалним уделом:

Преглед решених предмета пред судовима у Републици Србији у 2022. години са процентуалним уделом:

Преглед нерешених предмета по судовима у Републици Србији у 2022. години са процентуалним уделом:

У судовима у Републици Србији на крају 2022. године остао је нерешен 39 предмет ради заштите узбуњивача од одмазде због обелодањивања информација у складу са Законом о заштити узбуњивача. Треба имати у виду да су ови предмети хитни, али и да је на крају 2022. године остало нерешено предмета у којима је од иницијалног акта прошло више од 36 месеци, а у којима поступак није окончан и то: два пред Врховним касационим судом, један пред Апелационим судовима, седам пред Вишим судовима и један пред Основним судовима. Пред Управним судом, Прекршајним апелационим судом и Прекршајним судовима током 2022. године није било оваквих предмета. Ови статистички подаци нису приказани у броју нерешених предмета за извештајни период будући да су отпочели пре године за коју се извештава.

Иако ови предмети нису бројни, њихов је значај велик, с обзиром на то да је остваривање права на узбуњивање, као људског права које штити слободу изражавања, од значаја за владавину права и развој сваког демократског друштва, те заштиту општих добара, а нарочито што узбуњивач по правилу открива информације о угрожавању или повреди јавног интереса.

II СТАТИСТИКА О УНУТРАШЊЕМ УЗБУЊИВАЊУ У МИНИСТАРСТВИМА

Прикупљање података о унутрашњем узбуњивању реализовано је тако што су министарства попунила претходно припремљене упитнике (који су коришћени и за претходна истраживања).

На основу чл. 17 ЗЗУ, министар надлежан за послове правосуђа донео је Правилник о начину унутрашњег узбуњивања, начину одређивања овлашћеног лица код послодавца, као и о другим питањима од значаја за унутрашње узбуњивање код послодавца који има више од десет запослених под бројем 110-00-40/2015-05 дана 03.6.2015. године. Поступајући по одредби чл. 16 ЗЗУ у вези са чл. 17 ЗЗУ које уређују питање доношења општих аката послодавца одн. подзаконских аката, највећи број испитаних министарстава је испунио ову законску обавезу. Доминантна форма општег акта је правилник о унутрашњем узбуњивању, док су се два министарства определила за регулисање поступка унутрашњег узбуњивања директивом.

Највећи број испитаних министарстава је испунио и законску обавезу да одреде лице овлашћено да поступа у поступку поводом узбуњивања, као и обавезу да обавесте запослене о правима из Закона о заштити узбуњивача, изузев два министарства новоформирана Законом о министарствима објављеном у „Сл. гласнику РС“ бр. 116/2022, а из претходно објашњених разлога.

У 2022. години настављено је са трендом да је највише случајева унутрашњег узбуњивања регистровано у два ресорна министарства и то у једном 36 случајева, а у другом три случаја. Како је напред објашњено, имајући у виду начин на који се прикупљају и обрађују подаци и да се користе искључиво у статистичке сврхе,

прикупљени подаци о случајевима унутрашњег узбуњивања по министарствима се не приказују појединачно.

Тренд кретања броја случајева унутрашњег узбуњивања

У 2022. години забележен је благи пад броја случајева унутрашњег узбуњивања. Тако је у овој години забележено 39 случајева унутрашњег узбуњивања, што представља незнатно смањење у односу на 2021. годину када је евидентиран 41 случај унутрашњег узбуњивања. У односу на период од почетка примене ЗЗУ, задржан је тренд благог пораста, односно случајеви унутрашњег узбуњивања су на приближно истом нивоу као и претходних година. Од ове правилности одудара само 2020. година када је забележен значајнији пад у односу на раније периоде.

Тренд пријављивања случајева унутрашњег узбуњивања у министарствима по годинама:

Корективне мере

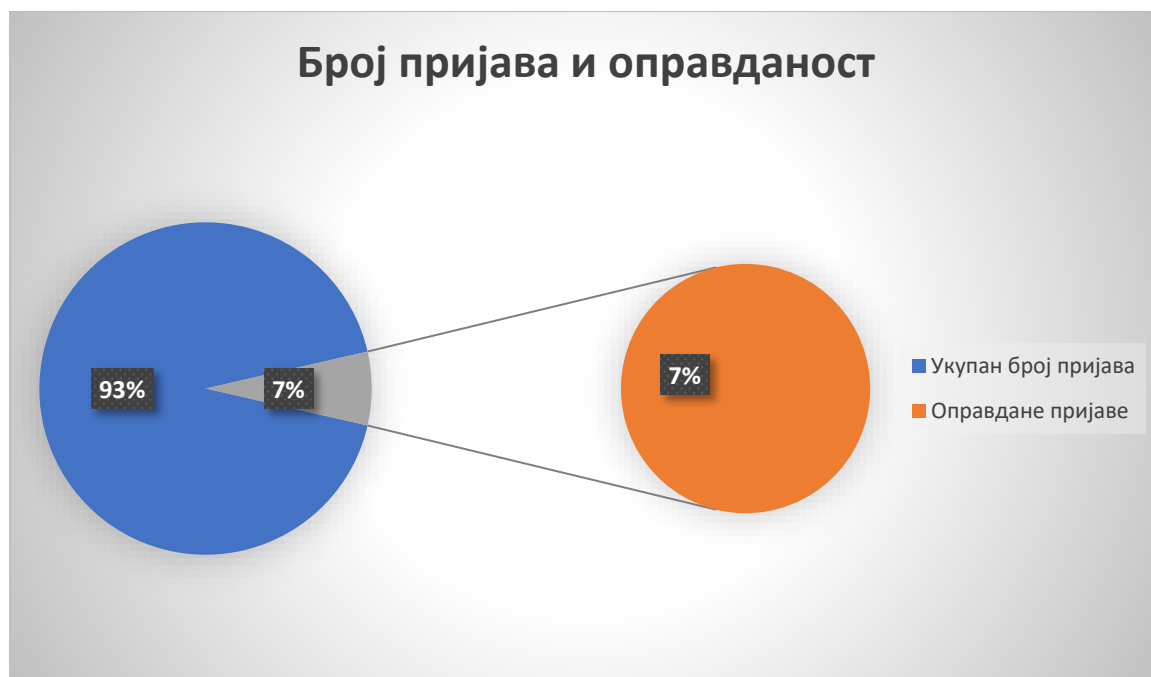
У погледу пријава које су евидентирани у једном од ресорних министарстава, утврђено је да су од 36 пријава у само два предмета притужбе узбуњивача биле оправдане. У предметима унутрашњег узбуњивања где су утврђене неправилности овлашћена лица су предложила мере у циљу отклањања утврђених неправилности и начин отклањања последица штетних радњи насталих у вези са узбуњивањем у року од 15 дана од дана достављања извештаја послодавцу и узбуњивачу.

У вези са пријавама примљеним у другом министарству, од три пријаве узбуњивача. утврђено је да је само једна била оправдана, односно мање од 10%, те су предузете одговарајуће корективне мере у виду измене решења и одлука.

Ни у једном од министарстава у којима су забележени случајеви унутрашњег узбуњивања није било поднетих кривичних пријава по притужбама узбуњивача.

Приказ односа укупног броја и броја оправданих пријава за унутрашње узбуњивање у 2022. години у процентуалном уделу:

Процедуре за заштиту поверљивости

Поверљивост заштите узбуњивача је у највећем броју министарстава регулисана Правилником о поступку унутрашњег узбуњивања, односно Директивом о поступку унутрашњег узбуњивања. С обзиром да се ради о једнократној обавези, подаци су остали исти као и у претходним извештајима. Изузетак представљају три новоформирана министарства која нису донела опште акте, па тиме ни уредила процедуру за заштиту поверљивости из истих разлога као што је претходно објашњено.

Број овлашћених лица за поступање у вези са унутрашњим узбуњивањем и радно време проведено на тим пословима

Највећи број испитаних министарстава има овлашћена лица за поступање у вези са унутрашњим узбуњивањем. Свега два министарства немају, али су у току процедуре

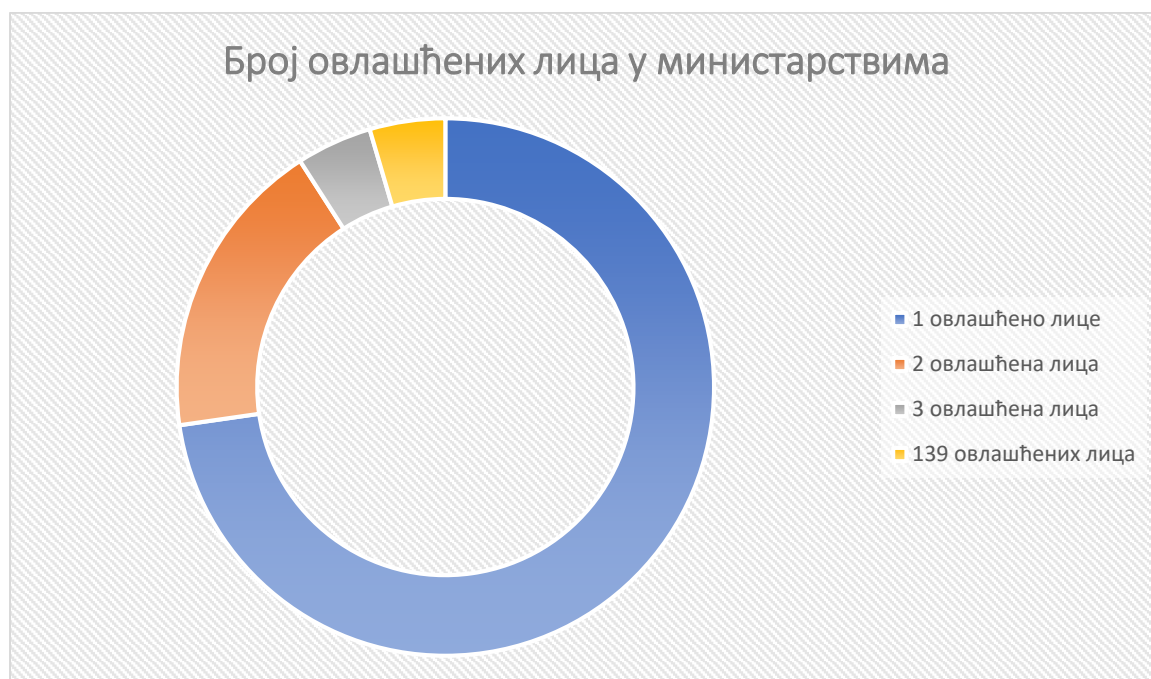
доношења њихових општих аката. Као што је претходно помињано, разлог за то лежи у чињеници да је реч о новоформираним министарствима.

Једна особа је одређена за поступање у вези са унутрашњим узбуњивањем у готово већини министарстава, односно у 16 ресорних министарстава. У четири министарства су одређене две особе, у једном три, док је у једном министарству 139 лица овлашћено за поступање поводом информације о унутрашњем узбуњивању.

Радно време проведено на пословима у вези са унутрашњим узбуњивањем зависи од броја пријава, а креће се у процентуалном уделу од 5%, 10 или 20%.

У министарствима где постоји већи број случајева унутрашњег узбуњивања наведено је да, или није могуће извршити ту врсту процене јер проведено радно време на овим пословима зависи од тренутних потреба, или да је утрошено у просеку 20% радног времена на недељном нивоу.

Графички приказ броја овлашћених лица ангажованих у поступцима унутрашњег узбуњивања у министарствима:

III УПРАВНА СТАТИСТИКА

Прикупљање података о надзору примене Закона о заштити узбуњивача реализовано је тако што су Управном инспекторату и Инспекторату за рад упослати су посебни упитници с обзиром на њихову надлежност да врше надзор над применом ЗЗУ.

1. Управни инспекторат је од почетка примене ЗЗУ спровео укупно 34 инспекцијска надзора. У 2022. години спроведена су три инспекцијска надзора, што представља значајан пад у односу на претходну годину у којој је истовремено забележен и највећи број надзора од доношења ЗЗУ. Међутим, број извршених надзора у односу на остале извештајне периоде је током 2022. године био у просеку исти или у благом паду.

Тренд броја спроведених управних надзора по годинама:

Инспекцијски надзори су покренути на основу иницијативе органа или правних или физичких лица, односно по пријави запослених – захтеву странке.

У оквиру инспекцијског надзора спроведеног у 2022. години од стране Управног инспектората, утврђено кршење прописа се односило на обавештавање узбуњивача о исходу поступка у прописаном року из чл. 15 ст. 2 ЗЗУ. Исход надзора је мера отклањања неправилности у вези са информацијом указивањем.

Није било захтева за покретање прекршајног поступка.

Редован инспекцијски надзор примене ЗЗУ није био планиран годишњим програмом рада за 2022. годину, а у вези са тим, није спроведен ни ванредни инспекцијски надзор.

2. Инспекторат за рад је од почетка примене закона извршио укупно 52.520 инспекцијских надзора, и то: 10.879 надзора у 2016. години, 10.466 надзора у 2017. години, 12.800 надзора у 2018. години, 7.632 надзора у 2019. години, 4.158 надзора у 2020. години, 2.870 инспекцијских надзора у 2021. години 3.715 надзора у 2022. години.

Тренд броја спроведених управних надзора по годинама:

Инспекторат за рад је по службеној дужности контролисао примену одредаба 14 и 16 ЗЗУ, које се односе на писмено обавештавање запослених о правима из овог Закона, као и обавезу послодавца да донесе општи акт којим се уређује поступак узбуњивања.

Инспекторат за рад је у 2022. години покренуо пет поступака у вези са спољашњим узбуњивањем у смислу одредбе чл. 18 ст. 2 ЗЗУ, док поступака унутрашњег узбуњивања није било.

Инспекцијски надзори су покренути по службеној дужности и на основу информације физичких лица, односно по пријави запослених.

Један инспекцијски надзор је извршен у циљу контроле примене одредаба ЗЗУ и нису утврђене повреде Закона, тако да није било основа за предузимање мера.

У једном случају добијена информација је прослеђена надлежним органима (Министарству просвете – просветној инспекцији).

Извршена су четири инспекцијска надзора по пријави странке, односно добијеној информацији.

У три случаја добијена информација није представљала узбуњивање у смислу одредаба ЗЗУ, иако се странка позвала на исти, јер се пријава странке у конкретном случају запосленог, односила на повреду права из радног односа (нпр. упозорење и отказ уговора о раду, неправилности приликом запошљавања). Странке су обавештене да у конкретном случају нема места примени одредаба ЗЗУ већ да ће се надзор вршити у циљу контроле примене одредаба Закона о раду.

Није било захтева за покретање прекршајног поступка.

Редован инспекцијски надзор примене ЗЗУ је планиран годишњим програмом рада за 2022. годину. Наиме, Плановима инспекцијског надзора Инспектората за рад за 2022. годину планирана је и контрола примене ЗЗУ. У складу са Планом за 2022. годину, предвиђено је да сваки инспектор рада изврши најмање 40 инспекцијских надзора којима ће контролисати примену прописа из области радних односа и безбедности и здравља на раду код послодавца, као и контролу примене одредаба ЗЗУ.

СПОЉАШЊЕ УЗБУЊИВАЊЕ У МИНИСТАРСТВИМА И ИНСПЕКТОРАТИМА

У погледу спољашњег узбуњивања и даље је присутан проблем који је истакнут и у претходним извештајима који се односи на обавезу вођења евиденције спољашњег узбуњивања.

С обзиром на чињеницу да не постоји законска обавеза за министарства да воде евиденцију спољашњег узбуњивања, у министарствима постоје различите праксе евидентирања. Оваква неуједначеност има за последицу да није могуће приказати релевантну статистику спољашњег узбуњивања чији предмет се односи на министарства.

Закон о заштити узбуњивача не уређује поступање надлежних органа код спољашњег узбуњивања, већ је оно уређено законом који прописује овлашћења надлежног органа. Спољашње узбуњивање и пријава лица која себе није назвала узбуњивачем се фактички не разликују, јер је поступање инспекције или другог надлежног органа у оба случаја исто. Ипак, треба указати да се подаци добијени од Инспектората за рад и Управног инспектората односе управо на спољашње узбуњивање, како је наведено у попуњеним упитницима достављеним Министарству правде.

Имајући у виду наведено, у овом Извештају нису детаљније разматрани статистички подаци о спољашњем узбуњивању.